

VIKINGATIDA MYNTPRÄGLING I TOUL OCH VERDUN

C-UPPSATS I ARKEOLOGI
AV SUSANNE SVENSSON
HÖSTTERMINEN 1993
STOCKHOLMS UNIVERSITET
HANDLEDARE KENNETH JONSSON

ABSTRACT

This essay deals with coins struck in the episcopates of Verdun and Toul during the Viking-Age period. The author creates a catalogue over all the different types and models of coins that exists from that period in the areas concerned. With the help of this catalogue she will try to make a relative and absolute chronology, based on the t.p.q. from Swedish Viking-Age hoards consisting coins from Verdun and Toul. Finally an attempt to find out how the contacts between the place of origin and Sweden developed during the Viking-Age will be made.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INTRODUKTION	3
1.1	Inledning	3
1.2	Syfte	3
1.3	Frågeställningar	3
1.4	Materialavgränsning	4
1.5	Metod	4
1.6	Definitioner	4
2.	BAKGRUND	6
2.1	Historik	6
2.2	Tyska mynt	7
2.3	Forskningshistorik	8
3.	MATERIALPRESENTATION OCH ANALYS	8
3.1	Toul	8
3.1.1	Kunglig/kejserlig myntprägling	8
3.1.2	Biskoplig myntprägling	9
3.2	Hattonchâtel	11
3.2.1	Biskoplig myntprägling	12
3.3	Saint-Dié	13
3.3.1	Hertiglig myntprägling	14
3.3.2	Biskoplig myntprägling	15
3.4	Verdun	15
3.4.1	Kunglig/kejserlig myntprägling	16
3.4.2	Biskoplig myntprägling	18
3.4.3	Obestämd myntprägling	24
3.5	Dun	24
3.5.1	Biskoplig myntprägling	24
3.6	Dieulouard	25
3.6.1	Biskoplig myntprägling	25
3.7	Sampigny	26
3.7.1	Biskoplig myntprägling	26
3.8	Remiremont	27
3.8.1	Kunglig/okänd myntprägling	27
3.8.2	Hertiglig myntprägling	28
3.8.3	Grevlig myntprägling	29
4.	KONTAKTER	30
5.	RESULTAT	32
6.	SAMMANFATTNING	33
7.	KÄLLKRITIK	34
8.	REFERENSER	35
9.	BILDKATALOG	36

APPENDIX

Fyndlista-materialsammanställning

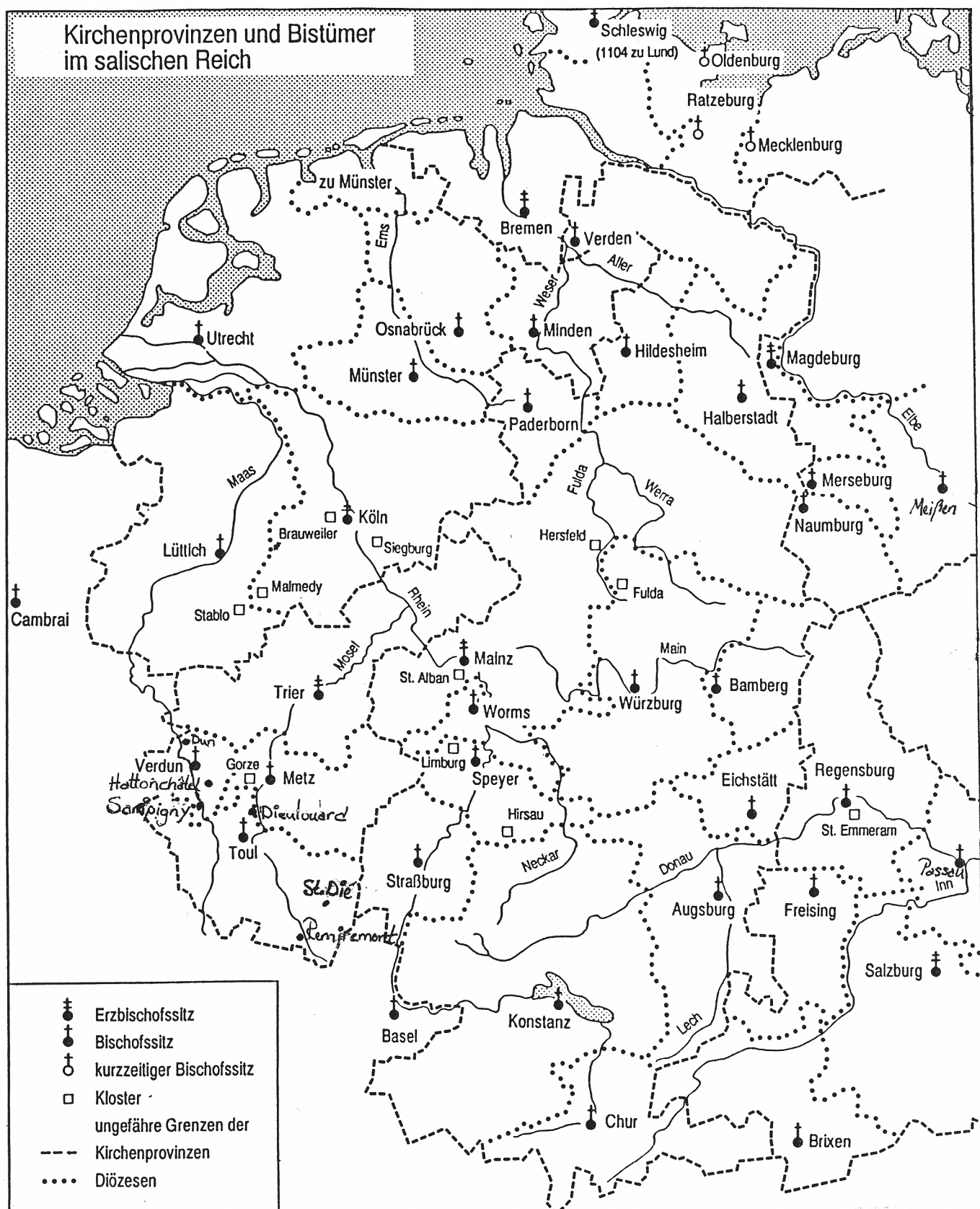

Fig. 1. Biskopsdömen i Tyskland under vikingatiden (efter Weinfurter och Sierfarth 1991, beskuren variant)

1 INTRODUKTION

1.1 Inledning

I Sverige har man hittat över 220 000 utländska mynt i vikingatida fynd. Nästan hälften av dessa är från det dåtida tyska riket. Detta arbete kommer att behandla mynttyperna från biskopsdömena Toul och Verdun. Dessa mynttyper (53 st) består av ca 600 mynt. Inom dessa områden präglade även hertigen av Oberlothringen sina mynt. De orter (se nedan) som kommer att behandlas ligger i hertigdömet Oberlothringen vilket under vikingatiden tillhörde det tyska riket men nu ligger i norra delen Frankrike. Huvuddelen av den tyska myntimporten på vikingatiden sker under 990-talet och 1000-talet.

<i>Myntort</i>	<i>Kg/Kr</i>	<i>B Verdun</i>	<i>B Toul</i>	<i>Hg Oberl</i>	<i>Gr av Toul</i>	<i>Okänd</i>
Dieulouard		x				
Dun		x				
Hattonchâtel		x				
Remiremont	x			x	x	
Sampigny		x				
Saint-Dié			?	x		
Toul	x		x			
Verdun	x	x				x

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats blir främst att göra en katalog över de mynt som präglades i biskopsdömena Toul och Verdun under sen vikingatid. Denna katalog kommer att behandla de mynttyper som har hittats i Sverige men även de typer som inte hittats i Sverige kommer att visas överskådligt. Med hjälp av denna katalog kommer försök att göras för att få fram en relativ och en absolut kronologi.

Ytterligare försök kommer att göras för att se hur kontakterna mellan Sverige och de olika myntpräglingsorterna utvecklades under vikingatiden.

1.3 Frågeställningar

Frågeställningarna blir således:

- 1) Kan man göra en katalog över de mynttyper som präglades i biskopsdömena Verdun och Toul?
- 2) Kan man få fram en relativ kronologi och hur ser den ut?
- 3) Kan man få fram en absolut kronologi och hur ser den ut?
- 4) Hur utvecklas kontakterna mellan Sverige och Toul respektive Verdun?

1.4 Materialavgränsning

Materialet till denna uppsats består av mynt funna i Sverige och präglade inom biskopsdömena Toul och Verdun.

Insamlingen av materialet började med att sammanställa alla mynt som hittats i Sverige från de två biskopsdömena i fråga. Första steget var att gå genom en bok skriven av Gert Hatz, "Handel und Verkehr zwischen dem Deutschen Reich und Schweden in der späten Wikingerzeit". Denna bok tar upp alla fynd innehållande tyska mynt som hittats i Sverige t o m år 1974 (Hatz 1974). Denna sammanställning bygger på listor som i detalj beskriver mynten. Dessa listor är gjorda av Vera och Gert Hatz samt Peter Berghaus. Samtidigt skulle jag vilja framföra ett tack till dessa författare för att jag fått tillträde att nyttja dessa listor som ej blivit publicerade.

De fynd som hittats efter 1974 finns upptagna i NNÅ (Nordisk Numismatisk Årsskrift), med undantag från 1989-90 och 1992 som finns som manuskript inför tryckning.

En fjärdedel av materialet har publicerats i CNS (Corpus Nummorum Saeculorum), en serie som utges i syfte att publicera alla svenska fynd i detalj. Serien omfattar hittills fynd i Dalarna, Gotland, Skåne och Östergötland.

T.p.q. som återfinns i uppsatsen bygger på Kenneth Jonssons "Finds of Viking-Age coins in Sweden" (manuskript).

1.5 Metod

Uppsatsen bygger på en kvantitativ jämförande analys av materialet, som består av vikingatida silvermynt från biskopsdömena Verdun och Toul med omnejd, hittade i Sverige. Mynttyperna sorterades först efter Dbg-nr och sedan enligt tp.q. Ett bra t.p.q. får man om man har 200-400 bestämda mynt i en skatt men även lägre antal mynt kan användas för att få en bra bestämning, ju fler antal mynt som finns desto bättre naturligtvis. De nuvarande tp.q. är inte slutgiltiga utan de förbättras ideligen i och med forskningens framsteg men tp.q. är en förhållandevis bra dateringsmetod i jämförelse med annat arkeologiskt material. Därefter gjordes histogram över antal mynt resp. antal fynd baserat på t.p.q. för nedläggelse av skatterna för att kunna få fram en kronologi. Även de fyndlistor som gjorts ligger till grund för hur en kronologi ska kunna tas fram. Till hjälp kan man använda de histogram som gjorts, dessa indikerar när importen inleds, hur länge den varar och när den upphör. När man vet detta kan få fram en möjlig präglingsperiod.

1.6 Definitioner

Cirkulationstid

Med cirkulationstid avses den tid som myntet var i omlopp. I ursprungsområdet, i mitt fall det tyska riket, var det i princip endast en mynttyp i omlopp i taget medan det i Sverige kunde vara hur många typer som helst i omlopp samtidigt Detta p.g.a. att det i Sverige var myntets silverinnehåll som gav det dess värde.

Dbg

Hermann Dannenberg är den som har sammanställt alla de tyska mynttyperna från vikingatiden och givit dem typnummer och det är hans sammanställning som ligger till grund för denna uppsats.

Frånsida

Med frånsida avses sidan med myntortens namn på.

Importtid

Med importtid avses i denna uppsats den tid som typen i fråga kom in i Sverige från det tyska riket.

Lösfynd

Med lösfynd avses fynd av enstaka mynt.

Mynterre

Med mynterre avses den som präglar en mynttyp. Det kan vara en biskop, greve, hertig m.fl. och det är kungen/kejsaren som förlämnar mynträkten. Från början till någon som hade gjort någon tjänst e.d. till kungen men med tiden blev myntkontrollen alltmer försvagad och mynträtt blev lättare att få.

Myntort

Med myntort avses orten där en viss mynttyp är präglad.

Obol

Obolen är en halvpenning (1/2 pfennig), en lägre valör än de andra mynten som fanns i omlopp. Obolerna var ovanliga.

Pfennig

Pfennig är den vanliga tyska valören under vikingatiden.

Präglingstid

Präglingstiden avser den period under vilken myntet präglades på orten i fråga.

Skattfynd

Med skattfynd avses fynd med två eller fler mynt.

Sverige

Med Sverige avses de gränser Sverige har idag.

T.p.q.

T.p.q. (terminus post quem) avser tidigast möjliga präglingsår, för det yngsta myntet i ett fynd, d.v.s. anger när skatten tidigast kan vara nedlagd.

Typ

Med typ avses en grupp mynt som har ett enhetligt motiv på både åtsida och frånsida och som har samme mynterre. Inskriften kan dock variera inom vissa gränser.

Vikingatid

Den numismatiska definitionen av vikingatid skiljer sig från den allmänna arkeologiska synen, som brukar datera vikingatid till ca 800-1050. Den numismatiska definitionen av vikingatid avser tiden då importflödet av mynt var stort i vårt land, med andra ord blir det ca 800-1150 för Sverige.

Åtsida

Med åtsida avses ofta den sida där myntherrens namn finns. Då inte dennes namn finns med kan denne präglas i kungens/kejsarens namn, eftersom myntherren (t. ex. en biskop, hertig eller greve) erhåller mynträtten från kungen/kejsaren, då denne själv inte präglade.

2 BAKGRUND

2.1 Historik

Vikingatiden karakteriseras av den myntimport som sker under denna period. Denna myntimport kan delas in i två perioder, dels från ca 800-970 då arabiska dirhemer från Kalifatet dominerar, dels från 970-1140 då en kontinuerlig myntimport startar från Tyskland och England. Mynten är en del av de silverskatter som hittats i Sverige. Skatterna innehåller förutom mynt även smycken samt tenar, bleck och trådar, s.k. bitsilver. Föremålen var ofta skadade och ituklippta. Att det i Sverige har kunnat samlas relativt många och stora skatter beror på att mynten cirkulerade längre här än i ursprungsområdena, eftersom när det i ursprungsområdena började präglas en ny typ togs den gamla typen ur cirkulation. I Sverige kunde flera olika typer samlas i en och samma skatt. Att det var på detta sätt beror på att mynten i Sverige inte hade den betydelse som gör mynt till betalningsmedel utan här i Sverige var det silverinnehållet som avgjorde vad ett mynt var värt. Vilket förklarar varför både mynt och föremål ofta är ituklippta.

På 990-talet kan man skönja en stor ökning i myntimporten, vilket dels kan ha sin förklaring i de danagälder som England betalade mellan 991-1018, och dels i att man vid den här tiden börjar exploatera silvergruvorna i Harz i norra Tyskland. Men den viktigaste orsaken till ökningen av myntimporten måste dock vara att handeln med väst tog fart.

Från ca 995 påbörjades i Sverige egna försök till myntprägling av Olof Skötkonung i Sigtuna med hjälp av engelska myntmästare. Men försöken med egen myntprägling fick ingen genomslagskraft förrän myntimporten upphör vid 1140-talet, då Gotland startade sin myntprägling. Myntning på fastlandet startade först på 1150-talet. (Hårdh & Jonsson 1986, s. 1ff).

Myntimporten i Sverige kan delas in i perioder, som har olika hög grad av import. På 990-talet fick importen sin första uppsving vilket ledde till ett stort myntinflöde till vårt land. I början av 1000-talet mattades importen och var låg fram till 1010-talet, då importen ökade igen. Denna gång höll importen i sig och var hög t.o.m. 1040-talet. Under perioden 1055-75 var importen av mynt mycket låg, vilket resulterade i att få fynd har hittats från den tiden. Importen fick ett uppsving igen under 1080-90-talen för att sedan gradvis avta.

2.2 Tyska mynt

Det tidigare så mäktiga Karolingiska riket delades i ett Väst-, Central- och Östfrankiskt rike i och med fördraget i Verdun 843. Det östra riket kan sägas motsvara gränserna för det senare tyska riket. Det tyska riket bestod av stamhertigdömena: Bayern, Franken, Sachsen och Schwaben. År 925 blev även Lothringen en del av det tyska riket (Nordisk Familjebok 1919, Verdun s. 1212).

Hertigdömena utgjorde ett ständigt hot mot kungamakten och när den karolingiska ätten dog ut 911 valdes först den frankiske och sedan den sachsiske hertigen till kung. Men den tyske kungen kunde sällan få kontroll eller begränsa hertigarnas makt.

Mynträtten var från början förbehållen kungen men redan på 800-talet började utvecklingen mot feodal myntning (Malmer 1968, s. 49). Med feodal myntning menas att kungen förlämnar mynträtten till någon, en biskop, greve eller hertig, som tack för en tjänst eller dylikt men myntprivilegiet kunde inte kungen kontrollera länge, utan personer kunde till slut starta myntprägling utan kungens medgivande.

I Tyskland var typrikedomerna stora totalt präglades ca 2000 olika typer under perioden 911-1125 (Hårdh & Jonsson 1986, s. 5). Detta kommer även att synas i det material som presenteras nedan.

Dateringen av mynten har kunnat göras genom att tyda inskrifterna på mynten. Ofta finns där namn på myntherren och/eller överhögheten, där inte överhöghetens namn finns med står där istället myntortens namn. Den senare varianten uppträder när myntherren står på egna ben och inte känner sig skyldig kungen/kejsaren något. Med hjälp av myntherrens namn och titel har man kunnat datera mynttyperna relativt noggrant.

De latinska titlar som anges på mynt från de orter som kommer att behandlas i arbetet är följande:

REX = kung
IMP = (Imperator) kejsare
AVG = (Augustus) kejsare
EPS = (Episcopus) biskop
PRE = (Presul) biskop
DVX = här, hertig
VIRGO = jungfru

På mynten skrivs ofta myntorternas namn med latinska benämningar, dessa benämningar är följande:

Dieulouard = DSLOVVART
Dun = DVNVM
Hattonchâtel = HATTONIS CASTRV, HADONI CASTRI
Remiremont = ROMARICVS
Sampigny = SAMPINIACVM
Saint-Dié = S(ANCTVS) DEODATVS
Toul = TVLLO, TVLLVM, LEVCHA CIVITAS
Verdun = VIRDVNVM, VRBS CLAVORVM

2.3 Forskningshistorik

Den första grundläggande forskningen om tyska mynttyper gjordes av amatörforskaren Hermann Dannenberg. Dannenberg sammanställde den tyska vikingatida myntningen i boken "Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit". Den gavs ut 1876, därefter kompletterade han denna med ytterligare tre volymer varav den sista kom ut 1905. Dessa böcker täcker helt naturligt endast de typer som var kända vid sekelskiftet, men sammanställningen anses vara grundläggande och används fortfarande av dagens numismatiker. I dessa verk beskrivs mynten både i text och med bild. Dannenberg utvecklade ett nummersystem där han delade in mynten i typer och ordnade dem efter kända myntherrars regeringsperioder.

Men Dannenberg utvecklade inte ett felfritt system utan han har t ex ibland gett en typ flera Dbg nr när det funnits obetydliga variationer i inskriften. Systemet fungerar så att förkortningen Dbg (Dannenberg) följs av den sifferkombination som är aktuell, t ex Dbg 957. Dannenbergs verk har legat till grund för i stort sett all efterföljande forskning.

Klaus Petry har nyligen skrivit en avhandling om Oberlothringens mynthistoria med betoning på myntcirkulation (Petry 1992). Han diskuterar/dock inte typernas kronologi.

3 MATERIALPRESENTATION OCH ANALYS

3.1 Toul

Toul är en av de äldsta städerna i Frankrike och staden blev redan på 400-talet ett biskopsäte. På 900-talet fick biskoparna suveränitetsrättigheter och kunde börja prägla mynt, men tidigare var det kungen/kejsaren som präglade mynt (Nordisk Familjebok 1919, Toul s. 502f). Biskoparna av Toul präglade möjligen även mynt i Saint-Dié (Dbg 1981). Numera är inte Toul ett biskopsstift utan det upphävdes 1790 och förenades med Nancys biskopsstift (Nordisk Familjebok 1919, Toul s. 503).

3.1.1 KUNGLIG/KEJSERLIG MYNTPRÄGLING

Kung/kejsar Otto I 936-962-973

Typ 1

Till Otto I som kung resp. kejsare förs Dbg 84 och 85. Båda varianterna är i stort lika (kors med en kula i var vinkel på åtsidan, ordet TVLLO skrivet i centrum på framsidan, baklänges på Dbg 84) men med den distinkta skillnaden att omskriften på Dbg 84 lyder OTTO REX CIVITAS och omskriften på Dbg 85 lyder OTTO////MP = Otto IMP. D.v.s. Dbg 84 präglades medan Otto I var kung och Dbg 85 präglades när denne blivit krönt till kejsare 962.

Relativ-absolut kronologi

Under förutsättning att Dannenbergs datering till Otto I är riktig finns det ett uppehåll på ca 20 år i myntpräglingen fram till Stephan I 994-995. Det kan diskuteras om det är en normal företeelse men annars kan Dbg 85 föras till Otto II (973-83) som endast hade

titeln kejsare. Dbg 84 kan då föras till Otto III, vilken var kung 983-996. Denna datering skulle innebära en kontinuerlig myntprägling från 973. Men några slutgiltiga slutsatser kan inte dras då det inte finns några fynd av dessa i Sverige, och då finns inte heller ett t.p.q. som hjälp för datering. Det som talar för att det är Otto I är att typen i sig anknyter till äldre karolingiska typer (Jonsson, muntl. medd., november 1993).

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1 a	84	-	936-62	0
1 b	85	-	962-73	0

3.1.2 BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Stephan I 994-995

Typ 2

Till Stephan I förs Dbg 1415. Åtsidan visar ett huvud i profil i en pärlcirkel och omskriften +////HANSPTS, vilket uttyds Stephanus (E)PS = biskop Stephan. Frånsidan visar ett kors med en kula i var vinkel och omskriften +OTTO //X = Otto Rex.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar nr 1415, som nämnts ovan, till biskop Stephan 994-995, vars ämbetsperiod varade i endast två år. Dbg 1415 har t.p.q. 996, vilket bara är ett år efter biskop Stephens ämbetsperiod och trots att det bara finns två ex. av typen i fråga kan den i stort sett dateras exakt. Ett bra t.p.q. som det här visar hur väl man kan använda t.p.q. för att visa hur snabbt en typ kommer in i Sverige. En ytterligare indikation på att typen präglades under biskop Stephens ämbetsperiod är att det på frånsidan står Otto rex, vilket betyder att Otto III var kung när myntet präglades och Otto III var kung till 996, då han blev krönt till kejsare.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
2	1415	996	994-95	2

Berthold 996-1018

Typ 3

Till Berthold förs Dbg 954, 956, 957 och 1416, varav 1416 är obol till 957. Denna typ har samma motiv som typ 2. Under präglingsperioden för denna typ sker ett utbyte på tronen i det tyska riket, först är det Otto III som regerar, denne efterföljs 1002 av Heinrich II (visas även det i omskriften). Av dessa Dbg-nr har Dbg 1416 inte hittats i Sverige.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar Dbg 954 till biskop Berthold men eftersom denna variant har omskriften Otto Rex kan dateringen av denna bli lite problematisk. Detta på grund av att det var 996 som Otto III kröntes till kejsare. Antingen fortsatte man att prägla mynt med kungatitel även sedan Otto III var kejsare eller så präglades denna variant i endast ett år. I och med detta får man ta upp diskussionen om det är rimligt att en variant som i Sverige hittats i 24 ex. endast präglats i ett år. Eftersom det i det tyska riket kunde hända

att man fortsatte att prägla en redan etablerad typ (Jonsson, muntl. medd., oktober 1993), har jag dragit slutsatsen att det är så det förhåller sig i detta fall. Tidigast möjliga präglingsår blir biskop Bertholds första ämbetsår 996.

Dannenbergs ambition var inte att ordna en relativ eller absolut kronologi över alla mynttyper utan endast att föra typerna till resp. myntherre. I detta fallet måste Dbg 957 komma efter Dbg 954 i kronologin eftersom omskriften på denna variant lyder *Heinricus Rex*, vilket visar på att Heinrich II vid tiden för denna variants prägling har efterträtt Otto III på den tyska tronen. Denna variant torde då få tidigast möjliga präglingsår år 1002, vilket motsvarar tiden för tronskiftet. Även t.p.q. för denna variant som är 1005 pekar åt det hållet, vilket torde ge en relativt exakt datering då det finns 35 exemplar av varianten i svenska fynd. Sista präglingsår för denna variant kan vara svårt att sätta. Biskop Bertholds sista ämbetsår är 1018 och Heinrich II blir krönt till kejsare år 1014. Slutade man att prägla mynt med omskriften *Heinricus Rex* då denna blev krönt kejsare eller fortsatte man även att prägla denna variant även efter kröningen i Rom? På grund av de tendenser man kunnat tyda tidigare anser jag att man fortsatt att prägla samma mynt även efter kejsarkröningen och detta kan styrkas med att det inte finns någon känd variant med kejsartiteln präglad.

Dbg 1416 är en obol och den präglas under samma period som pfennigen, i detta fall Dbg 957.

Att få en tillförlitlig exakt datering av Dbg 956 är svårt, eftersom det endast hittats ett exemplar av denna variant i Sverige. Det enda som skiljer Dbg 956 och 957 åt är att Dbg 956 har en spira till höger om huvudet. Denna lilla skillnad gör att jag ämnar föra dessa två varianter till samma präglingsperiod 1002-18. Nr 956 har t.p.q. 1079 men i detta fall, med endast ett exemplar, kan dateringen inte ta hjälp av t.p.q.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3 a	954	999	996-1002	24
3 b	957	1005	1002-18	35
3 bo	1416	-	1002-18	0
3 c	956	1079	1002-18	1

Bruno 1026-51

Typ 4

Till biskop Bruno förs Dbg 87. Åtsidan visar ett kors och omskriften lyder *BRVNO EPS* = biskop Bruno och på framsidan är motivet en byggnad, troligtvis en kyrka och omskriften där lyder + *EVCHADIV* vilket troligen uttyds *Levcha civitas*.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg för Dbg 87 till hela Brunos ämbetsperiod 1026-51, men eftersom det under 1020- och 1030-talen bedrevs en stor myntimport till Sverige skulle det finnas fler exemplar av denna typ om typen började präglas i början av biskop Brunos ämbetsperiod. Eftersom denna typ har t.p.q. 1047 måste präglingen av denna typ sättas till 1040-talet (med tanke på importsituationen), med andra ord i slutet av Brunos ämbetsperiod. Eftersom myntimporten var låg under denna tid är det inte konstigt att det bara finns sju mynt av denna typ i det svenska materialet.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4	87	1047	1040-51	7

Udo 1052-69

Typ 5

Till biskop Udo förs Dbg 88 och 1417. Motivet på denna typ är i stort detsamma som på typ 4, med undantag från att biskopens namnskrift på denna typ står i vinklarna på korset (gäller Dbg 88) istället för i omskriften. Byggnaden (kyrkan) är lite mer detaljerad på denna variant. Av dessa två Dbg-typer har Dbg 1417 inte hittats i Sverige.

Relativ-absolut kronologi

Nr 88 och 1417 förs till biskop Udo och då det endast hittats ett ex. av nr 88 och inget ex. av 1417, kan den exakta dateringen bli svår. Myntimporten var under perioden 1055-75 låg, vilket kan förklara att det i Sverige har hittats så få av denna typ och att det mynt som hittats har fått ett sent t.p.q. (1089) i jämförelse med den tänkta präglingsperioden, 1052-69.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
5 a	88	1089	1052-69	1
5 b	1417	-	1052-69	0

Pibo 1070-1107

Typ 6

Till biskop Pibo förs Dbg 89. Motivet på denna typ är samma som på de två föregående. Byggnaden på framsidan är mer stiliserad, likt den på typ 4. Typerna 4-6 är av samma grundtyp, motiven är desamma, men måste skiljas åt i framställningen då de har olika myntherrar.

Relativ-absolut kronologi

Biskop Pibos ämbetsperiod varade 1070-1107. I Sverige har det hittats 10 exemplar av denna typ, vilka har gett t.p.q. 1070. Mynttyperna i Toul har tidigare visat på kontinuitet i präglingen vilket gör att man kan anta att det även är så i detta fall. Med andra ord sätts präglingstiden till biskopens ämbetsperiod.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
6	89	1070	1070-1107	10

3.2 Hattonchâtel

I Hattonchâtel var det biskopen i Verdun som präglade mynten. Denne präglade mynt på många orter och Hattonchâtel var en av de större.

3.2.1 BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Rambert 1024-39

Typ 1

Till Ramberts prägling i Hattonchâtel förs Dbg 103, 1363 och 1420, varav Dbg 1420 är obol till de tidigare och har inte hittats i svenska fynd. Åtsidan visar ett huvud i vänsterprofil. Omskriften på de två olika varianterna skiljer sig en aning från varandra men båda anger biskop Rambert som myntherre. Frånsidan visar ett kors med en kula i var vinkel. Omskriften på åtsidan lyder + RAMBERT PSL (Dbg 103) och RAMBT/PRESVL (Dbg 1363). På frånsidan lyder omskriften + HADONI CASTR/ = Hattonchâtel på både Dbg 103 och 1363.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar dessa till hela Ramberts ämbetsperiod som började på 1020-talet. Men båda Dbg-varianterna har t.p.q. 1047 och eftersom det under 1020-talet fanns en stor import av mynt till Sverige, så anser jag att denna typ inte kan ha börjat präglats under Ramberts första år som biskop utan snarare de sista åren av dennes ämbetsperiod, ca 1035-39.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1 a	103	1047	1035-39	4
1 b	1363	1047	1035-39	3
1 a/bo	1420	-	1035-39	0

Richard 1 1039-46

Typ 2

Till Richards prägling i Hattonchâtel förs Dbg 105 och 1421. Åtsidan visar en välsignande hand och omskriften + RICHARD (Dbg 105) eller + RICHADVSEP (Dbg 1421). Frånsidan visar en kyrkbyggnad med fem pelare (Dbg 105) eller en kyrkportal (Dbg 1421) och omskriften lyder + HATT/NI CATRV (105) eller HA////STR (1421) = Hattonchâtel.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar nr 105 och 1421 till hela Richards ämbetsperiod och eftersom det är ytterst lite som skiljer dessa åt anser jag de vara samma typ. Båda varianterna har t.p.q. 1047, vilket ytterligare kan styrka detta påstående även om det är relativt få exemplar som hittats i svenska fynd, 9 ex. (105) resp. 7 ex. (1421).

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
2 a	105	1047	1039-46	9
2 b	1421	1047	1039-46	7

Typ 3

Dbg 101 för Dannenberg med viss tveksamhet till biskop Haimo. Åtsidan visar ett kors med tre kulor i var vinkel och omskriften lyder //DONIS = Hadonis. Frånsidan visar en byggnad med ett kors på taket och omskriften lyder CAS-/RV. Tillsammans bildar åt- och frånsidans omskrifter Hadonis Castru = Hattonchâtel.

Relativ-absolut kronologi

Detta mynt har Dannenberg daterat till biskop Haimo (990-1024), men då t.p.q är 1047 och denna uppgift kommer från ett s.k. säkert fynd (minst 100 tyska mynt i fyndet) har jag, fast det endast finns 4 exemplar av denna typ, dragit slutsatsen att det istället är biskop Dietrich (1046-89) som präglat denna mynttyp. Varken biskop Haimo eller Dietrich har präglat någon typ som påminner om denna. Men då tiden stämmer överens med Dietrichs ämbetsperiod och då typ 3 har mer gemensamt med typ 2 och 4 än med typ 1 som denna typ i kronologin (enligt Dannenberg) skulle hamnat före.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3	101	1047	1047-89	4

Richar 1089-1107

Typ 4

Till Richar förs Dbg 117 och 118, varav Dbg 118 är obol till Dbg 117. Av dessa två Dbg-nr finns endast Dbg 117 representerad i det svenska fyndmaterialet och då bara i ett exemplar. Åtsidan visar ett kors och omskriften RIC///VS EPS (RICHERVS EPS) = biskop Richar 1089-1107. Frånsidan visar en kyrka och omskriften //ATTON CA/// (HATTON CASTRI) = Hattonchâtel.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar denna typ till biskop Richar, vilket jag anser vara riktigt även om t.p.q. är 1143, som i sig kan vara missvisande då det finns få fynd av denna typ i Sverige.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4 a	117	1143	1089-1107	1
4 ao	118	-	1089-1107	0

3.3 Saint-Dié

Under vikingatiden var det hertigen av Oberlothringen och biskopen av Toul som präglade mynt på denna ort. Under vikingatiden tillhörde Saint-Dié biskopssätet Toul men sedan 1777 utgör det ett eget biskopssäte (Nordisk Familjebok 1919, Saint-Dié s. 372).

3.3.1 HERTIGLIG MYNTPRÄGLING

Dietrich I 984-1026

Typ 1 & 2

Till Dietrich I förs Dbg 1 och 2. Åtsidan på Dbg 1 visar bokstaven S bakvänd med punkter på var sida. Omskriften lyder DEODERICO = Dietrich. Frånsidan har samma motiv men omskriften lyder DE//ATVS (= Deodatus). Dbg 2 har bokstaven S och omskriften DEODERICVS på åtsidan. På frånsidan finns ett kors med fyra kulor samt omskriften DEODATS. Bokstaven S torde stå för Sanctus (Deodatus), som är Saint-Diés skyddshelgon. Deodatus den helige var under sin livstid bl.a. biskop i Nevers och helgonförklarades efter sin död 679.

Relativ-absolut kronologi

Att göra en kronologi över typ 1 och 2 från Saint-Dié kan vara svårt då det finns få ex. av dessa i Sverige. Av typ 1 finns 7 ex. och av typ 2 finns 2 ex. Dannenberg daterade båda typerna till hertig Dietrich I (984-1026). För att få en exakt datering på typerna krävs att man skiljer dem åt. T.p.q. kan här vara en osäkerhetsfaktor eftersom det finns få ex. av typerna i Sverige, men ett litet underlag finns dock. Eftersom t.p.q. för Dbg 2 är så pass mycket senare än det för Dbg 1 anser jag att Dbg 2 är den yngre av typerna och präglingsperioderna för dem blir på ca 20 år vardera av hertigens regeringsperiod. Detta är vilket har antytts, en godtycklig bestämning. Det finns ingen annan tänkbar myntherre i Saint-Dié vid namn Dietrich vid den här tiden. Men en annan tolkning skulle kunna vara möjlig är att det är biskop Dietrich av Metz (1005-47) som präglat typerna. Denne biskop präglade mynt i Epinal, vilken ligger strax sydväst om Saint-Dié. Men jag har valt att följa den traditionella dateringen eftersom det bevisligen inte finns mycket att stödja sig på.

Dannenberg daterar även ytterligare en variant till Saint Dié, Dbg 1817, men det är tveksamt om det är en egen variant eller typ utan det är troligtvis en dubbelprägling av min typ 1. Detta problem kan inte lösas med hjälp av svenskt material eftersom det inte finns något exemplar av denna typ i de svenska fynden (vilket kan betyda att det inte finns någon typ som ser ut på det viset). Ivar Leimus tar dock upp denna typ i sin redovisning av Maidlaskatten, men detta är ett fragmetariskt exemplar med hål i, vilket gör myntet otydligt och bestämningen osäker (Leimus 1979, nr 26, s. 50).

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingsstid</i>	<i>Antal</i>
1	1	1047	984-1005	7
2	2	1099	1005-26	2

Gerhard 1048-70

Typ 3

Till hertig Gerhard förs Dbg 3, 1392, 1393, 1394 och 1396, skillnaderna mellan dem begränsas till varierande inskrifter. Men det är endast Dbg 3 som finns i det svenska materialet. Åtsidan visar ett litet tempel med tre pelare och ett litet kors på taket och omskriften lyder + GE/R/// ARDV (bakvänt) = Gerhard. Frånsidan visar ett stiliserat huvud i vänsterprofil och omskriften lyder +S DEODATVS = Sankt Deodatus (Dbg 3).

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar Dbg 3, 1392, 1393, 1394 och 1395 till hertig Gerhard. Det är endast Dbg 3 som har hittats i Sverige och denna variant har t.p.q. 1056, men eftersom det endast finns 3 exemplar av denna variant är det en osäker datering. Att det finns så få exemplar av denna variant kan bero på att Sverige under hertig Gerhards regeringsperiod hade en låg myntimport. Eftersom de andra varianterna ser i princip lika ut som nr 3 blir präglingsperioden den samma för alla varianter, nämligen hela hertig Gerhards regeringsperiod, 1048-70.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3 a	3	1056	1048-70	3
3 b	1392	-	1048-70	0
3 c	1393	-	1048-70	0
3 d	1394	-	1048-70	0
3 e	1395	-	1048-70	0

Dietrich II 1070-1115

Typ 4

Till hertig Dietrich II förs Dbg 1396 som är en obol till en hittills okänd pfennig. Denna typ finns inte representerad i det svenska materialet utan har endast hittats i utländska fynd. Ett av dessa utländska fynd är Kose i Estland (Leimus 1986, nr 25, s. 8). Denna skatt har t.p.q. 1121 men eftersom denna typ inte finns tillgänglig i svenskt material och bara ett ex. i Kose-fyndet kan en säker bestämning inte göras. Det finns inte några andra typer som kan föras till Dietrich II med andra ord förs denna typ till hertigens regeringsår, 1070-1115.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4 o	1396	1121	1070-1115	0

3.3.2 BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Robert 995-96

Hans Hildebrand ska ha noterat en typ med inskriften ROBERTVS EPS på åtsidan och SCI DE(O)DATI på tre rader på frånsidan (Dbg 1981). Den har inte kunnat återfinnas i det svenska materialet och får därför betraktas med viss reservation.

3.4 Verdun

I Verdun hölls det fördrag år 843 som delade det Frankiska riket i tre riken. Verdun kom att tillhöra Lothringen, ett hertigdöme som ömsom tillhört Frankrike och ömsom Tyskland. I dag tillhör Lothringen (fr. Lorraine) Frankrike men under vikingatiden tillhörde det Tyskland (fr.o.m. 925) (Nordisk Familjebok 1919, Verdun s. 1212). Presentationen av materialet från Verdun sker på ett lite annorlunda sätt än tidigare då det i Verdun både fanns en kejsarlig och en biskoplig myntning och en okänd.

3.4.1 KUNGLIG/KEJSERLIG MYNTPRÄGLING

Otto III 983-1002

Typ 1

Till Otto III förs Dbg 1418. Åtsidan visar en bröstbild inspirerad av det romerska kejsarriket med en lagerkrans runt huvudet. Omskriften lyder OTTO AVG (Otto Augustus), vilket ytterligare tyder på influens från Romarriket. Frånsidan visar ett litet kors med ordet PIVS i vinklarna, omskriften lyder + VIRD///V = Verdun.

Relativ-absolut kronologi

I och med att denna typ tydligt är inspirerad av Romarriket förs denna typ till Otto III, eftersom denne försökte introducera det romerska kej sardömet levnadssätt på tysk mark. Ett osäkerhetsmoment i dateringen är frånsidans PIVS, vilket kopplas samman med Otto I, men jag anser att dateringen till Otto III väger tyngre än för Otto I, vilket ger dateringen 983-95.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	1418	-	983-95	0

Otto III 983-1002 & Heinrich II 1002-24

Typ 2

Följande typ, Dbg 91 och 92, har Dannenberg fört till kung Heinrich I eftersom det är en efterprägling av mynt som denne präglade 919-936. Åtsidan visar inskriften REX i centrum (Dbg 91b med text baklänges) och frånsidan visar ett kors med en kula i var vinkel i centrum (ett arv från Karl den stores tid (återfinns på de flesta myntorter), Malmer 1968, s. 51). Så långt är original och efterprägling lika men omskriften som syns tydligt på originalen syns nästan inte alls på efterpräglingarna, vilket gör det omöjligt att tyda denna på efterpräglingarna. Dannenberg har utgått från att omskrifterna är identiska och satt Heinrich I som myntherre och Verdun som myntort. Klaus Petry framför en alternativ tolkning av vem som skulle kunna vara myntherre till denna typ (Petry 1989).

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterade denna typ till Heinrich I men Heinrich I kan omöjligt vara myntherre för efterpräglingarna då det i Sverige har hittats 149 ex. och tidigaste t.p.q är 996. Om Heinrich I skulle vara den som präglat mynten skulle de dykt upp tidigare. Med andra ord är det osäkert vilken ort och vilken myntherre efterpräglingen tillhör. Jag har valt att föra den till Verdun som den traditionellt tillhör, då jag anser det troligt att en äldre typ kan börja präglas av senare regenter från samma ort. Då Otto III slutar regera 1002 torde hans efterträdare, Heinrich II, fortsatt att prägla samma typ eftersom det är troligt att präglingstiden varade en längre tid. Detta p.g.a. att myntinflödet, som kan utläsas av histogrammet, varade en längre tid. Präglingstiden sätts därför till ca 995-1014 för samtliga varianter. Obolen har ett senare t.p.q. men det beror antagligen på att det finns så få av den, obolen präglades samtidigt som pfennigen.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
2 a	91	996	995-1014	149
2 ao	92	999	995-1014	3

Typ 3

Till Heinrich H förs Dbg 93. Åtsidan visar ett huvud i högerprofil och omskriften lyder HEINRIC V V = Heinricus. Frånsidan S + A vilka torde stå för S MA = Sancta Maria och omskriften lyder VIRDVNVM = Verdun. Jungfru Maria är Verduns skyddshelgon och skyddshelgonets namn förekom ofta på mynt under vikingatiden.

Relativ-absolut kronologi

Dbg 93 förs till Heinrich II. Typen har t.p.q. 1024 och Heinrich II regerar 1002-1024. Eftersom det är relativt få (7 ex) mynt som hittats bör de ha börjat präglas en tid före t.p.q. Den absoluta kronologin sätts till 1014-20.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3	93	1024	1014-20	7

Typ 4

Typ 4 är en typ som Dannenberg inte tagit upp i sitt verk och har därför inget Dbg-nummer. Typen finns med i en artikel i Hamburger Beiträge zur Numismatik av Peter Berghaus där han redovisar några nya typer bland de tyska mynt som finns på Myntkabinettet i Stockholm (Berghaus 1951, s. 23f). Myntet är en obol och åtsidan visar en barhuvad högerprofil med omskriften + HEINRICA VS = Heinrich. Frånsidan visar ett litet tempel med runt tak och omskriften lyder VIRCINVM + = Verdun.

Relativ-absolut kronologi

Berghaus för denna obol till kejsar Heinrich II. Denna typ har t.p.q. 1055, vilket inte kan ge någon säker riktlinje då det endast finns ett exemplar av myntet. Den barhuvade profilen har vissa likheter med typ 3 och förs därmed till kejsar Heinrich II tid, som även Berghaus har gjort.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4 o	-	1055	1020-24	1

Typ 5

Till Heinrich III förs Dbg 94/95. Åtsidan visar huvud i vänsterprofil och omskriften lyder HEINRICVS R/ = Heinrich. Frånsidan visar en knuten hand och omskriften lyder +VIRDVNVM = Verdun.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg har daterat denna typ till Heinrich II:s (1002-1024) regeringsperiod, men då det tidigaste t.p.q. är 1047 anser jag att det inte kan vara Heinrich II som präglade typen utan snarare Heinrich III som regerade 1039-56. När det finns få exemplar av en typ i Sverige blir ofta t.p.q. yngre än vad typen egentligen är, det hela blir ett övervägande av olika sannolikheter. Här är det sannolikt att denna typ präglades under Heinrich III. Man skulle kunna precisera bestämningen en aning genom att tolka bokstaven R till början på

ordet Rex = kungatitel, präglingstiden . skulle då kunna vara densamma som den tid som Heinrich III var kung, 1039-46. Men då det inte finns några fynd av mynt med denne regents kejsartitel kan denne fortsatt prägla typen sedan han utnämns till kejsare. Det finns ytterligare tecken på att denna typ slutat präglats 1046 och det är att den typ som präglades av biskopen i Verdun vid den här tiden (biskoplig Verduntyp nr 4) i princip ser likadan ut som denna typ och den biskopliga präglingen upphörde 1046 i och med att det då utnämndes en ny biskop som började prägla en egen typ.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
5	94	1047	1039-56	18

3.4.2 BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Haimo 990-1024

Typ1 & 2

Till biskop Haimo förs Dbg 96 och 97, varav 97 är obol till 96. Åtsidan visar ett kors med kulor i två av vinklarna och omskriften lyder HEIMO E//// = Heimo Eps. Frånsidan har bokstäverna AVG med punkter under i centrum och omskriften lyder /TTO MP/// (baklänges), d.v.s. sannolikt Otto Imp.

Den andra typen som förs till biskop Haimo omfattar Dbg 98 och 99, varav Dbg 98 är en obol till Dbg 99. Åtsidan visar ett huvud i vänsterprofil, obolen har även en biskopskräkla på vänster sida. Obolen saknar omskrift på åtsidan men pfennigens omskrift lyder HAEIMO = Haimo. Frånsidan visar ett kors med tre (eller fyra) kulor i vinklarna. Omskriften på obolen lyder HAEIMO medan den på pfennigen lyder HAEINRICVS = Heinrich. Vid tiden för denna typ var Heinrich II kejsare.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar Dbg 96 och 97 till Haimo 990-1024 men eftersom Haimo präglade två typer under sin ämbetsperiod måste präglingstiden för de olika typerna skiljas. Av Dbg 96 och 97 finns det 65 ex hittade i Sverige, t.p.q. 1002, vilket gör att denna typ är den första av de två. Kejsar Otto kan endast avse Otto III och typen kan tidigast ha börjat präglas 996. Den har sedan sannolikt fortsatt att präglas under Heinrich II fram till ca 1015 (eller möjligen ännu senare).

Den andra Haimo-typen har t.p.q. 1036, vilket inte stämmer överens med tiden då Haimo var biskop men visar att denna typ är den senare av de två typer Haimo präglade. Att den kan få ett sent t.p.q. kan bero på att det finns färre exemplar av denna än av min typ 1. Denna typ kan ha fortsatt att präglats posthumt några år, eftersom Haimos efterträdare Rambert inte började prägla en egen typ förrän 1027 (se nästa typ). Med detta som grund drar jag fram präglingstiden för typ 2 till 1027.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1 a	96	1002	996-1015	60
1 ao	97	1026	996-1015	5
2 a	99	1036	1015-27	13
2 ao	98	1120	1015-27	1

Rambert 1024-39

Typ 3

Till biskop Rambert förs Dbg 102. Åtsidan visar ett vänstervänt, krönt huvud med skägg och omskriften lyder CONRAD IMP AVG = Conradus Imp Aug. Vilket berättar att Konrad (II, 1024-39) är kejsare (Imperator, Augustus) och frånsidan visar ett litet kors i centrum och omskriften + RABT PSL VRDVNI = Raimbert Presul Verdun. Vilket anger biskop (PSL =presul) Rambert som myntherre i Verdun.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg för Dbg 102 till hela Ramberts ämbetsperiod och eftersom det hittills bara finns en typ som präglats under biskopen i fråga borde präglingstiden bli den samma som ämbetsperioden men enligt inskriften är Konrad II utnämnd till kejsare, vilket ägde rum 1027 och detta får till följd att typen började präglas 1027 och präglades troligen under resten av Ramberts ämbetsperiod.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3	102	1035	1027-39	14

Richard I 1039-46

Typ 4

Till biskop Richard I förs Dbg 104. Åtsidan visar en bröstbild av en biskop (med mitra) i vänsterprofil. Omskriften lyder RICARDVS = Richard 1039-46. Frånsidan visar en knuten hand och omskriften + HEINRICVS REX, vilket tyder på att Heinrich III (1039-56) var kung. Typen är identisk med den typ som Heinrich III själv präglade vid samma tid (Verdun, typ 3 b, kejserlig myntning, kapitel 3.4.1).

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg har daterat typen till biskop Richard 1039-46. Eftersom biskop Richard endast präglade en typ blir det naturligt att sätta hela hans ämbetsperiod som präglingstid, 1039-46. Men det finns ett annat sätt att se att typen antagligen slutade att präglas 1046. Det står Heinricvs rex, d.v.s. att han är kung, inte kejsare, och han blev kejsare först 1046. Men detta är inget säkert sätt att resonera på då det finns många exempel på att kungar fortsatt att ge ut mynt med inskriften REX även sedan de blivit kejsare.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4	104	1067	1039-46	3

Dietrich 1047-89

Typ 5 - 10

Till biskop Dietrich förs bl.a. Dbg 111 och 1428, varav Dbg 1428 är obol till Dbg 111. Åtsidan visar ett kors med en kula på var korsarm och omskriften +TEODERIC EPS = biskop Dietrich. På frånsidan bildar orden SA och MARI ett kors, vilket står för Sancta Maria, som är Verduns skyddshelgon, omskriften lyder VRBS CLA VORV, som är en beteckning för Verdun. Denna typ blir i mitt system nr 5.

Vidare förs även Dbg 1426 till biskop Dietrich. Åtsidan visar ett huvud en face och omskriften lyder +TEOD///VSEPS, Teodericvs EPS = biskop Dietrich. Frånsidan visar ett kors med bokstäverna S-MA-RI-A i vinklarna och omskriften lyder VRBS CLA V////, Urbs Clavorum = Verdun. Denna typ blir i mitt system nr 6.

Vidare förs även Dbg 1422, 1423, 1424 (obol) och 1425 till biskop Dietrich. Åtsidan visar ett huvud en face och omskriften lyder +TEODE///, d.v.s. Teodericus = Dietrich. Frånsidan visar en byggnad (som blivit förstörd genom dubbelprägling) och omskriften lyder +VIRDVNVM = Verdun. De olika varianterna skiljer sig en aning från varandra, den som är beskriven här ovan är Dbg 1425 och där denna variant har omskriften Virdunum, har de andra Urbs Clavorum = Verdun. Byggnaden på frånsidan skiljer sig även åt på de olika varianterna, på 1422 finns en rak, fyrkantig byggnad medan den på 1423 mer liknar ett kyrktorn. Av byggnaden på 1424 syns inte mer än botten och denna liknar byggnaden på Dbg 1423. Av dessa är det endast Dbg 1425 som hittats i Sverige. Denna typ blir i mitt system nr 7.

Vidare förs även Dbg 107 och 108 till biskop Dietrich, varav 108 är obol till Dbg 107. Åtsidan visar en beslöjad kvinnas huvud och omskriften lyder +SEA MARIA = Sancta Maria. På frånsidan finns ett litet kors med en kula i var vinkel och omskriften lyder +TIEDERICVS EPS = biskop Dietrich. Detta blir biskop Dietrichs fjärde typ. Endast Dbg 107 har hittats i Sverige. Denna typ blir i mitt system nr 8.

Vidare förs även Dbg 109 och 110 till biskop Dietrich, varav 110 är obol till 109. Denna typ skiljer sig från de andra genom att på åtsidan är orden TEODERIC EPS återgivna på tre rader. På frånsidan bildar orden MARIA VIRGO ett kors, varav VIRGO står vertikalt. Under ordet VIRGO finns två små kors. Denna typ blir i mitt system nr 9. En variant med två fåglar istället för kors finns också (Leimus 1986, nr 35-36).

Vidare förs även Dbg 106 och 1427 till biskop Dietrich, varav Dbg 1427 är obol till 106. Åtsidan visar en bröstbild i profil, pfennigen har även en kräkla till höger, omskriften lyder TIEDERIC E//, Dietrich E(PS) = biskop Dietrich. Frånsidan visar en kyrka med två torn och omskriften lyder +VIRDVNV. Denna typ blir i mitt system nr 10.

Relativ-absolut kronologi

Biskop Dietrichs ämbetsperiod varade i 42 år och han präglade sex olika typer under den tiden. Eftersom denne biskop präglade en ansenlig mängd olika typer delade jag in ämbetsperioden i sex ungefärligt lika stora delar. Typ 5 har t.p.q. 1054 och måste därför vara Dietrichs första typ. Präglingstiden för typ 5 blir därför 1047-55.

Dbg 1426, vilken det inte finns något exemplar av i svenska fynd, har jag fört till den tid under biskop Dietrichs ämbetsår då det var låg myntimport i Sverige. Präglingstid för typ 6 blir 1055-63.

Typ 7 kan vara svår att bestämma i och med att det endast finns tre exemplar i det svenska materialet. Men då denna typ visar likhet på åtsidan med typ 6, är sannolikheten stor att denna typ skulle efterträda denna. En av orsakerna till att det finns så få exemplar av denna typ kan vara att det under präglingstiden, som blir 1063-71, är att myntimporten under denna period är mycket låg.

Vid mitten av 1070-talet ökar myntimporten igen, vilket man kan se tendens till i och

med präglingen av Dbg 107 och 108 som finns i 10 exemplar av och dessa blir typ 8 i mitt system och präglingstiden blir 1071-78.

Biskop Dietrichs femte typ i Verdun blir i mitt system nr 9 och nu är importen relativt hög igen. Det finns 29 exemplar av pfennigen och 2 exemplar av obolen. Den femte typen förs till präglingstid 1078-85.

Dannenberg daterar Dbg 106 och 1427 till biskop Dietrich. Jag har satt denna typ som Dietrichs sista typ på basis av att dels t.p.q. är sena och att det finns få exemplar av typen (låg import under denna period) och dels p.g.a att motivet på typen återkommer på mynt av Dietrichs efterträdare, Richar. Präglingstiden sätts till 1085-89.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
5 a	111	1054	1047-55	39
5 ao	1428	1083	1047-55	2
6	1426	-	1055-63	0
7 a	1422	-	1063-71	0
7 b	1423	-	1063-71	0
7 c	1425	1102	1063-71	3
7 o	1424	-	1063-71	0
8 a	107	1102	1071-78	10
8 b	108	-	1071-78	0
9 a	109	1090	1078-85	29
9 ao	110	1120	1078-85	2
10 a	106	1120	1085-89	5
10 ao	1427	1143	1085-89	1

Richar 1089-1107

Typ 11 - 15

Till Richar förs Dbg 1430. Åtsidan visar ett huvud i höger profil med en biskopskräkla till höger och omskriften lyder RICHERVS EP = biskop Richer. På frånsidan finns en byggnad med två torn och omskriften VIRDVNVM = Verdun. Denna typ blir i mitt system nr 11.

Till Richar förs Dbg 1431 och 1432, varav 1432 är obol till nr 1431. På åtsidan står namnet RICHERVS uppdelat på fyra rader och på frånsidan står orden MARIA VIRGO uppdelat även de på fyra rader. Obolen har inte hittats i Sverige. Denna typ blir nr 12 i mitt system.

Till biskop Richar förs även Dbg 1433. Åtsidan visar en kvinnas huvud i profil och omskriften MARIA VIR, Maria Virgo = Jungfru Maria. Frånsidan visar ett kors med en kula på var korsarm och omskriften RICHERVS EP = biskop Richar. Denna typ blir i mitt system nr 13.

Till Richar förs även Dbg 1429. Åtsidan visar en bröstbild av en beslöjad Jungfru Maria och omskriften lyder I ///GOI///IA, vilket skulle kunna uttydas Virgo Maria = Jungfru Maria. Frånsidan visar ett brett kors med orden RICHERV-P//CO på korsarmarna, d.v.s. Richerus Episcopus = biskop Richar. Denna typ blir i mitt system nr 14.

Till Richar förs även Dbg 112, 113 (obol till 112), 114 och 1434. Åtsidan visar en borg och omskriften lyder RICHERUS EPS = biskop Richar och på frånsidan finns ett kors med en kula på var korsarm (kulorna kan även placeras i vinklarna) samt omskriften MARIA VIRGO = Jungfru Maria. Både borgen och korset kan se olika ut på de olika varianterna, på Dbg 112 och 113 finns en borg med ett torn och kulorna finns i vinklarna på korset. Dbg 114 och 1434 har frånsidans motiv på åtsidan och tvärt om. På Dbg 114 visas en borg med två mindre sidotorn tätt in till själva huvudbyggnaden och kulorna sitter på korsarmarna på denna variant. På Dbg 1434 visas en borg med två mindre sidotorn men denna gång sittandes en bit från huvudbyggnaden och kulorna sitter även på denna variant på korsarmarna. Denna typ blir i mitt system nr 15.

Relativ-absolut kronologi

Att göra en kronologi över de fem följande typerna (typ 11, 12, 13, 14 och 15), präglade av biskop Richar (även Dannenberg för dessa typer till biskop Richar), är problematiskt eftersom det finns så få ex. (2+2+3+0+0) av dessa typer. En del av dessa typer präglades när myntimporten fortfarande var relativt stor, med andra ord är det underligt att det inte finns fler ex. av dessa typer i Sverige. Det svar jag kan finna är att man antagligen slutade att importera mynt från Verdun tidigare än mynt från andra områden. Men det kan vara svårt att bevisa då Sverige antagligen inte hade direktkontakt med detta område utan importen gick via något annat område som Sverige hade kontakt med (se kapitel 4). Biskop Richar präglade, som nämnts ovan, fem typer under sin ämbetsperiod som varade i 18 år och jag har valt att dela in dessa i fyra lika stora delar (om fyra år vardera) medan Richars första typ har tilldelats en präglingsperiod på två år. Detta eftersom denna typ är en fortsättning på präglingen av en typ som biskopen före Richar initierat, typ nr 10. För denna typ, nr 11, blir präglingsperioden 1089-91.

Präglingsperiod för Richars andra typ, nr 12, blir 1091-96.

Präglingsperiod för Richars tredje typ, nr 13, blir 1096-1101.

Problemet med att datera följande typ, nr 14, är inte att föra den till rätt myntherre utan att bestämma under vilken präglingsperiod den präglats, eftersom det inte finns något ex. av denna i svenska fynd. Med detta som grund för jag denna typ till den del av Richars ämbetsperiod som i Sverige motsvaras av låg myntimport, början av 1100-talet, d.v.s. 1101-05.

Problemet med följande typ, nr 15 är likartat. Jag har valt att datera denna typ till slutet av biskop Richars ämbetsperiod (1105-07) och givit den en kortare tid än de övriga, dels p.g.a. att det under denna tid var låg myntimport i Sverige och dels för att Richars efterträdare (Richard II) första typ har samma motiv som denna typ.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingsperiod</i>	<i>Antal</i>
11	1430	1143	1089-91	2
12 a	1431	1120	1091-96	2
12 ao	1432	-	1091-96	0
13	1433	1120	1096-1101	3
14	1429	-	1101-05	0
15 a	112	-	1105-07	0
15 ao	113	-	1105-07	0
15 b	114	-	1105-07	0
15 c	1434	-	1105-07	0

Typ 16

Till Richard II förs Dbg 121 och 1436, varav 1436 är obol till 121. Motiven på både åt- och frånsidan påminner starkt om motivet på typen före, typ 15. Vilket kan tyda på att myntherren efter Richer fortsatte att prägla samma typ, vilken var Richard II.

Relativ-absolut kronologi

Eftersom det endast finns en typ som förs till biskop Richard sätter jag dennes ämbetsperiod som präglingsperiod för typ 16, vilket blir 1107-14. Detta var även den datering som Dannenberg gav denna typ.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingsstid</i>	<i>Antal</i>
16 a	121	1143	1107-14	2
16 ao	1436	-	1107-14	0

Heinrich I 1117-29

Typ 17 & 18

Till biskop Heinrich förs Dbg 122 och 123, varav 123 är obol till 122. Motiven på både åt- och frånsida är samma som på typ 13, med en profil av Jungfru Maria på åtsidan och ett kors med kulor på korsarmarna på frånsidan. Det som skiljer dem åt är inskriften på frånsidan som på denna typ lyder HEINRICVS EPS = biskop Heinrich.

Till biskop Heinrich förs vidare även Dbg 124. Åtsidan visar en vänsterprofil och i bakgrunden en stjärna, omskriften lyder HEINRICV ///, uttyds troligen Heinricus Eps = biskop Heinrich. Frånsidan visar en fågel och omskriften /// /MARIA, troligen Virgo Maria = Jungfru Maria.

Relativ-absolut kronologi

Ingen av typerna har hittats i Sverige vilket ger problem när man ska datera dem, men jag har gjort valet att föra Dbg 122 och 123 (typ 17) till första hälften av biskop Heinrichs ämbetsperiod.

Dbg 124 kan inte bestämmas med säkerhet eftersom det inte finns någon exakthet i omskriften om myntherren, det kan var någon av de kungar/kejsare som heter Heinrich och det kan vara biskop Heinrich (1117-29) och eftersom det inte finns något exemplar av denna typ i det svenska materialet. Jag har gjort det godtyckliga valet att föra den till biskop Heinrich och präglingsperioden för denna, biskopens andra typ, blir den senare hälften av ämbetsperioden, 1123-29.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingsstid</i>	<i>Antal</i>
17 a	122	-	1117-23	0
17 ao	123	-	1117-23	0
18	124	-	1123-29	0

3.4.3 OBESTÄMD MYNTPRÄGLING

Myntherre ?

Denna typ finns inte upptagen under någon känd myntherre och har inte heller tagits upp av Dannenberg. Det är Gert Hatz som tagit upp denna typ i en artikel (Hatz 1970-72). Typen finns i tre exemplar, det tidigaste t.p.q. är 1056. Åtsidan visar en yttre pärlcirkel och bokstäverna S-ANRE-AS, d.v.s. Sankt Andreas. Frånsidan visar bokstäverna CLA, d.v.s. (urbs) CLA(vorum). Omskriften lyder +VIR//NVM.

Relativ-absolut kronologi

Hatz har fört denna typ till ca 1002-24, men det anser jag var för tidigt, eftersom tidigaste t.p.q. är 1056 och att man under decennierna före 1056 hade Sverige stor import av mynt. Detta gör det troligt att om typen präglats under tidigt 1000-tal borde det ha dykt upp ett exemplar av denna typ tidigare än 1056. Med andra ord präglades denna typ med stor sannolikhet någon gång på 1040-talet. Eftersom det inte finns någon typ som liknar denna är det svårt att placera den i kronologin. Den bryter mot den stil som präglats i Verdun. Den kungliga/kejserliga och den biskopliga myntpräglingen nämner alltid vem det är som präglat myntet i omskriften.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	-	1056	1040-tal	3

3.5 Dun

Dun är den av orterna som ligger närmast gränsen till Belgien och ligger vid floden Meuse. Dun var antagligen ingen stor myntort eftersom endast en typ är känd och man i Sverige endast hittat ett ex.

3.5.1 BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Richar 1089-1107

Typ 1

Den enda typ som har präglats i Dun är Dbg 116. På åtsidan finns ett kors med en stjärna i övervinklarna och omskriften lyder RIC(HER)V(S EP)S = biskop Richar. På frånsidan finns en kyrka och omskriften lyder DVN(V)M = Dun.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg har daterat denna typ till biskop Richar (1089-1107), vilket, även om det finns ytterst få ex. av denna typ (1 ex.) även t.p.q. 1102 pekar på. I detta fall är det en lyckträff att t.p.q. stämmer med dateringen men vilket ändå visar att t.p.q. kan ge en synnerligen säker datering. Eftersom det bara finns en typ blir präglingstiden densamma som biskopens ämbetsperiod, 1089-1107.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	116	1102	1089-1107	1

3.6 Dieulouard

Denna ort förefaller inte vara någon särdeles stor myntort under vikingatiden, eftersom det inte finns speciellt många typer som är kända från Dieulouard.

3.6.1 BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Haimo 990-1024

Typ 1 & 2

Till biskop Haimo förs Dbg 100. Åtsidan visar ett kors med en kula i var vinkel och omskriften lyder HAI(M)O P(S)L = biskop Haimo. Frånsidan visar en hand som gör en välsignande gest och omskriften lyder DS LOVVART = Dieulouard. Denna typ blir i mitt system nr 1.

Till biskop Haimo förs även Dbg 1982. Åtsidan visar ett huvud med en rakad fläck på hjässan och omskriften lyder HAI////VN, uttyds enligt Dannenberg Haimo Virdvn = Haimo Verdun. Frånsidan visar ett kors med en kula i var vinkel och omskriften lyder DIS ////, uttyds troligen Dislowart enligt Dannenberg. Denna typ blir i mitt system nr 2.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar denna typ till biskop Haimos ämbetsperiod men eftersom denne biskop präglade två typer i Dieulouard blir ämbetsperioden uppdelad i två olika präglingsperioder på vardera 17 år. Den första perioden 990-1007 blir för typ 1. T.p.q. är för denna typ 1011, men den baseras på få ex. (3), vilket ofta kan ge en lite snäv bild av verkligheten men t.p.q. stämmer förvånansvärt väl överens med dateringen.

Dannenberg argumenterar för det troliga att det skulle vara Haimo som är myntherre till denna typ i Dieulouard (Dannenberg 1898). Det som talar för att det skulle vara Haimo som präglat denna typ är att dennes efterträdare, biskop Rambert, präglade en typ som i princip är identisk med denna typ och troligen fortsatte att präglade samma typ men ändrade inskriften och präglade med sitt eget namn på myntet. Ramberts typ har inte Dannenberg tagit upp i sin framställning, han var med andra ord inte medveten om att den existerade. Präglingsperioden för denna typ sätts till 1007-24, trots att t.p.q. är så sent som 1089.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingsstid</i>	<i>Antal</i>
1	100	1011	990-1007	3
2	1982	1089	1007-24	2

Rambert 1024-39

Typ 3

Denna typ har inte Dannenberg tagit upp i sitt system utan den som har dokumenterat denna typ är Gert Hatz (1972). Åtsidan visar ett kors med, antagligen, en kula i var vinkel och omskriften lyder RABE(R)TVS PR(E)S = biskop Rambert. Frånsidan visar samma motiv som åtsidan på nr 1982, omskriften lyder D/S /OVV ART, d.v.s. Dislovart = Dieulouard.

Relativ-absolut kronologi

Hatz daterar denna typ till biskop Ramberts ämbetsperiod och eftersom det inte finns någon annan känd typ präglad av denne biskop i Dieulouard och när t.p.q. inte ger en närmare bestämning till Rambert för jag, liksom Hatz före mig, typ 3 till biskop Rambert. I Sverige finns det fyra fynd av denna typ, dessa har tidigaste t.p.q. 1059. I Estland, Maidlaskatten, finns det ett ex. och detta fynd har t.p.q. 1066 (Leimus 1979). Viktigt att ha i åtanke är att det är få fynd av typen och t.p.q. på alla dessa fynd är sena vilket skulle kunna tyda på en senare prägling än den jag ämnar ge den, 1024-39.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3	-	1059	1024-39	4

Richar 1089-1107

Typ 4

Till Richar förs Dbg 115 och 1435, varav Dbg 1435 är obol till Dbg 115. Åtsidan visar ett kors i en pärlcirkel med omskriften RICHERVS EPS = biskop Richar. Frånsidan visar en tvårtornig kyrka och omskriften lyder DS(L)OWART = Dieulouard.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar denna typ till hela Richars ämbetsperiod och eftersom denne biskop inte präglat några andra typer i Dieulouard blir präglingstiden den samma som ämbetsperioden, 1089-1107. Eftersom denna typ inte finns representerad i det svenska materialet finns inget t.p.q. att tillgå.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4	115	-	1089-1107	0
4 o	1435	-	1089-1107	0

3.7 Sampigny

3.7.1 BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Richar 1089-1107

Typ 1 & 2

Till biskop Richar som myntherre i Sampigny, förs Dbg 119 och Dbg 120. Åtsidan på Dbg 119 visar ett kors som ligger över en mindre cirkel och omskriften lyder RICHER(VS E)PS = biskop Richar. Frånsidan till Dbg 119 visar en kyrka och omskriften lyder +SA(MP)INIACVM = Sampigny. Åtsidan Dbg 120 visar en beslöjad profil av Jungfru Maria och omskriften lyder + VIRGO MARIA = Jungfru Maria. Frånsidan Dbg 120 visar en kyrka och omskriften +SAMPINIACVM = Sampigny.

Relativ-absolut kronologi

Ingen av dessa två typer finns i svenska fynd, vilket gör min bestämning helt godtycklig. Om man ser till åtsidan på nr 120, visar den likheter med Verduntyp nr 13, som tillika är biskop Richars tredje typ i Verdun. Dbg 119 har, framförallt beträffande frånsidan

likheter med Verdun typ nr 15 som är Richards femte och sista typ i Verdun. Med detta som bakgrund har jag dragit slutsatsen att Dbg 120 är äldre än 119, men detta kan inte ses som slutgiltigt p.g.a. av de omständigheter som finns kring dessa två typer, att det bl.a. inte finns några fynd här i Sverige.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	120	-	1089-98	0
2	119	-	1098-1107	0

3.8 Remiremont

3.8.1 KUNGLIGIOKÄND MYNTPRÄGLING

Otto I 936-73

Typ 1

Dannenberg har fört denna typgrupp till kung Otto I, vilket i sig inte behöver vara fel. Men i princip är denna grupp omöjlig att behandla, i vilket fall utan påbyggnadsstudier. För att kunna bestämma dessa säkert krävs detaljstudier på t ex viktförhållanden och olika stilkriterier. Det som är gemensamt för dessa är att de alla har ett karolingiskt monogram på åtsidan och ett kors med kulor i vinklarna på frånsidan. Skillnaderna finns i omskrifterna, nr 1153 åts, +OTTO REX, frs, +GRATIA D/I IEX. Nr 1399 åts, +DERICV., frs, ///IEOTT. Nr 1400 åts, +SANCTVS /ETS, frs, /// ROMARICV. Jag väljer att låta den traditionella dateringen vara kvar. Dbg 1801 är en obol.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1 a	1153	991	936-73	24
1 b	1399/1400	996	936-73	47
1 a/bo	1801	1024	936-73	1

Okänd

Typ 2

Det finns även typer som med största sannolikhet kan föras till Remiremont men som man inte kunnat föra ihop med en myntherre, myntherren förblir okänd. Sådan typ är en typ som Dannenberg inte tagit upp i sin framställning utan den finns upptagen av Ivar Leimus redovisning av Kose-fyndet. Åtsidan visar ett kors med en kula i var vinkel och omskriften /O///ICVS. Frånsidan visar en snedrutad kub. Denna typ har inte hittats i Sverige utan finns med i ett fynd från Kose, Estland (Leimus 1986, nr 24, s. 8). Detta fynd har t.p.q. 1121 men eftersom det i Sverige inte finns något ex. av denna typ och bara i ett ex. i Estland, kan typen inte dateras mer än till att den förmodligen präglades i början av 1100-talet.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
2	-	1121	-1100-	0

Typ 3 & 4

Ytterligare typer med okänd myntherre är Dannenbergs nr 1402 (=Dbg 81) och 1403. Åtsidan visar en knäböjande Sankt Petrus hållandes två nycklar (1403 = en nyckel). Omskrift finns endast på nr 1402 och den lyder + PETR// = Sankt Petrus. Frånsidan visar ett kors med en kula i var vinkel (1403 = två kulor och en liljestav) och omskriften lyder ROMARICVS = Remiremont. Ett ex. av Dbg 81/1402 funnen i Sverige, t.p.q. 1111. Präglingstiden är därför troligen ca 1100. Dbg 1403 kan vara senare men t.p.q. saknas.

Typ	Dbg	T.p.q.	Präglingstid	Antal
3	81/1402	1111	-1100-	1
4	1403	-	-	0

3.8.2 HERTIGLIG MYNTPRÄGLING

Dietrich I 984-1026

Typ 1

Till Dietrich I förs Dbg 33. Åtsidan visar ett enkelt kors och omskriften lyder DE/B//C//T, vilket Dannenberg uttytt till Dietrich. Frånsidan visar ordet SPE- TRVS i två delar, vilket uttyds Sankt Petrus. Denne var Remiremonts skyddshelgon.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar Dbg 33 till hertig Dietrich I och enligt en annan undersökning som gjordes under våren 1992 av Susanna Allesson kan det hända att denna typ inte ens är präglad i Remiremont eftersom den inte bär namnet Romaricus, vilket tyder på prägling i Remiremont (Allesson 1992, s. 25). Men eftersom de mynt som finns bevarade inte är i allra bästa skick anser jag det bäst att inte dra förhastade slutsatser utan den traditionella dateringen får stå kvar.

Typ	Dbg	T.p.q.	Präglingstid	Antal
1	33	1053	984-1026	2

Gerhard 1048-70

Typ 2

Till Gerhard förs Dbg 4 och 5, varav Dbg 5 är obol till Dbg 4. Åtsidan visar ett kors med en kula i var vinkel och omskriften lyder +GERARDVS DVX = hertig Gerhard. Frånsidan visar en byggnad och omskriften lyder +SCS PETRVS = Sankt Petrus.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar Dbg 4 och 5 till hertig Gerhard vilket det inte torde stå några tvivel om, vilket gör det enkelt att datera denna typ till 1048-70 även om t.p.q är 1090 (finns få exemplar av typen i svenska fynd).

Typ	Dbg	T.p.q.	Präglingstid	Antal
2 a	4	1090	1048-70	4
2 ao	5	-	1048-70	0

Typ 3

Till Dietrich II förs Dbg 32 och 1401 (= Dbg 65). Åtsidan på 32 visar ett kors med RO-MA-RI-C i vinklarna och omskriften lyder THEODE///S = Dietrich. Frånsidan visar en knäande Sankt Petrus och omskriften lyder ///TRVS = Sankt Petrus. På nr 1401 är åt- och frånsida spegelvända jämfört med nr 32. Omskriften på åtsidan på 1401 lyder S/E/RVS = Sankt Petrus och på frånsidan lyder omskriften S//AMA/VS = Sankt Amatus. Eftersom det står inskrivet i centrum på myntet torde det inte stå något tvivel om att det är Remiremont som avses även om omskriften nämner ett annat helgon än det som är skyddshelgon på orten i fråga.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar dessa Dbg-typer till hertig Dietrich II vilket det inte finns någon anledning att ändra på då det inte finns några exemplar i det svenska materialet som kan ge oss ytterligare information om när denna typ kan ha präglats.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3 a	32	-	1070-1115	0
3 b	1401	-	1070-1115	0

Simon I 1115-41

Typ 4

Till hertig Simon I förs Dbg 8. Åtsidan visar en knäböjande Sankt Petrus, hållandes ett par nycklar och omskriften lyder SCS PETRVS = Sankt Petrus. Frånsidan visar ett enkelt kors och omskriften lyder SIMONDVX = hertig Simon.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar nr 8 till hertig Simon och eftersom det i Sverige inte finns något fynd av denna typ, kan en ny och närmare bestämning inte göras. Det finns dock ett fynd hittat i Dieulouard som innehåller denna typ och denna skatt har t.p.q. 1131, vilket stämmer överens i tid med denne hertigs regeringsår, 1115-41 (Petry 1992, nr 17, s. 391).

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4	8	1131	1115-41	0

3.8.3 GREVLIG MYNTPRÄGLING

Peter av Toul

Typ 1

Till Peter av Toul förs Dbg 90. Åtsidan visar ett kors med en kula i var vinkel och omskriften lyder PETRVS = Peter. Frånsidan visar ett huvud i högerprofil och omskriften lyder S PETRVS = Sankt Petrus.

Relativ-absolut kronologi

Dannenberg daterar denna typ till greve Peter av Toul, vilket torde vara korrekt. Men han sätter Toul som myntort p.g.a. att det är där denne Peter är greve men eftersom det uttryckligen står Sankt Petrus på myntet ser jag ingen annan utväg än att föra denna typ till Remiremont. Problem uppstår då man vill sätta en närmare präglingstid eftersom det är inte känt när exakt denne greve regerade. Det man vet är att denne Peter nämns i en urkund av biskop Richwin (1108-26) 1118, då han i sällskap med sin broder gav sig ut på korståg till det heliga landet.

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	90	1102	1090/1100/1118-	4

4 KONTAKTER

För att kunna utläsa vilka kontakter Sverige hade med ett myntpräglade område på vikingatiden, måste man använda sig av en teori som bygger på hur präglingstiden (p), importtiden (i) och cirkulationstiden (c) artar sig under den aktuella tidsperioden. Kontakter mellan olika områden kan se olika ut. Ett område som har direktkontakt med ursprungsområdet får en helt annorlunda bild av handelskontakterna än vad ett område som importerar mynt sekundärt, via ett annat område, ingen direktkontakt med andra ord. Det finns framförallt tre olika sätt som kontakter kan utvecklas på. De tre är följande:

1.		2.		3.	
	P -----		P ---		P ---
	I -----		I ---		I -----
	C -----		C -----		C -----

1. För denna typ är alla tre variabler lika. Denna utveckling kan endast finnas i ursprungsområdet, där cirkulationen upphör i och med att myntpräglingen upphör.

2. Denna situation kan i och för sig uppstå i ursprungsområdet men vanligast är att detta exempel visar på ett område som har direktkontakt med ursprungsområdet. Importen upphör samtidigt med präglingen av typen men cirkulationen fortsätter en tid.

3. Denna situation kan uppstå om ett område inte har några eller väldigt få kontakter med ursprungsområdet. Eller så kan det tyda på att det inte finns någon direktkontakt med ursprungsområdet och handeln går via ett annat område först.

Toul

Typ 3 (biskoplig prägling) är den som är bäst representerad (60 ex.) i det svenska materialet av mynttyperna präglade i Toul. T.p.q. är 999 och myntherren är Berthold (996-1018), t.p.q. visar på en fördröjning på tre år. Kontakterna mellan Sverige och Toul kan sägas motsvara ett mellanting av exempel 2 och 3 (ovan), förmodligen ingen direktkontakt, utan kontakterna har gått via ett annat, troligen ett för Sverige mer närbeläget område, kanske i norra Tyskland.

Hattonchâtel

Den typ från Hattonchâtel som är bäst representerad (16 ex.) i Sverige är typ 2. T.p.q. är 1047 och myntherre är biskop Richard (1039-46). I detta fall är fördröjningen i importen åtta år men här måste man ta i beaktande att det är fråga om få mynt. Men kontakterna kan nog sägas motsvara exempel 3, med sekundära kontakter med ursprungsområdet.

Saint-Dié

Typerna präglade i Saint-Dié finns inte i särdeles rikligt representerade i det svenska materialet. Den typ det finns flest ex. av är typ 1 (7 ex.) och problematiken kring denna typ har presenterats tidigare (kap. 3.2.1). Eftersom antalet fynd är så pass få skulle slutsatsen vara att kontakterna mellan Saint-Dié och Sverige under vikingatiden är sporadiska eller att det rör sig om sekundära kontakter.

Verdun

Den typ som är bäst representerad i det svenska materialet av mynttyperna från Verdun, med undantag från typ 2 (kunglig/kejserlig prägling), är typ 1 (biskoplig prägling) 65 ex. T.p.q. är 1002 och präglingstiden började 996. Fördröjningen inom importen är här 12 år, sekundära kontakter blir slutsatsen även här.

Dun

Av det material som finns om Dun kan inga slutsatser angående vilka slags kontakter Sverige hade med denna ort dras (finns endast en typ, ett ex.). Men troligen ser det ut som på de ovan presenterade platserna i Oberlothringen.

Dieulouard

Situationen i Dieulouard är densamma som i Dun, fynden är för få för att några hållbara slutsatser ska kunna dras angående handelskontakter under vikingatiden. Men likt Dun borde det se ut som på ovan presenterade platser.

Sampigny

Det finns som nämnts tidigare endast två kända typer präglade i Sampigny, varav ingen har hittats i Sverige. Dessa typer präglades under 1080-90-tal, då det var relativt stor import av mynt till Sverige, med andra ord borde något mynt kommit innanför våra gränser om Sverige hade någon som helst kontakt med detta område.

Remiremont

Datering och bestämning av mynttyperna från Remiremont är som tidigare nämnts svår. Att se hur kontakterna utvecklades kan då vara svårt men om man ser till t.p.q. på typ 1 (kunglig prägling), 991, och den troliga myntherrens regeringsår, 936-73, ser man inte något som helst samband. De andra typerna finns det för få fynd av för att kunna utröna några slutsatser. Även i detta fall blir antagandet att kontakterna mellan Sverige och ursprungsområdet var sekundära.

5 RESULTAT

Redovisningen av resultat angående den relativa och absoluta kronologin hänvisas läsaren till bildkatalogen, som återfinns längre bak i arbetet (kapitel 9).

Toul

Fig 2 visar antalet mynt i svenska fynd baserat på präglingstid. Myntningen i Toul kan sägas visa på diskontinuitet när det gäller myntning och kontinuitet när det gäller typval. Med andra ord sker det inga snabba typskiften i Toul utan denna myntning visar prov på en gradvis förändrande utveckling mot olika typmotiv .

Hattonchâtel

Under den aktuella tidsperioden präglades det fyra typer i Hattonchâtel varje typ är kopplad till en biskop. Det finns så lite mynt att det är svårt att bedöma myntningens utveckling, men den kan ha varit kontinuerlig under tiden 1024-1107.

Saint-Dié

Från Saint-Dié finns det exceptionellt lite material. Av det material som finns kan man inte uttyda något annat än att det inte fanns en regelbunden myntning i Saint-Dié och att motivskiftena skedde gradvis över tiden.

Verdun

I Verdun, som är den största av de myntorter som finns med i arbetet, finns den enda antydning till att både kungen och en annan myntherre präglat mynt samtidigt, den kungliga myntningen startade antagligen lite före (i detta fall) den biskopliga. Kungen och biskopen hade inget gemensamt typmotiv , med undantag från typ 4 (både kunglig och biskoplig myntning) som har samma motiv. Därefter (1046) kan man se ett trendbrott inom myntningen i Verdun, kungen/kejsaren slutar prägla mynt och biskoparna präglar inte överhöghetens namn på myntet längre. En anledning till denna utveckling kan vara att kungen fick svårare att kontrollera myntpräglingen. Den kungliga myntningen i Verdun sträcker sig från 983-1046 (troligen inte kontinuerligt) och den biskopliga från 990-1129. Fig. 3 visar antalet biskopliga mynt i svenska fynd baserat på präglingstid. Den visar på en regelbunden myntning och de många typmotiven visar på snabba typskiften. Omfattningen av myntningen verkar motsvara helhetsbilden av tysk myntimport under vikingatiden, fram till 1050-tal är myntimporten stor och 1055-1075 är importen låg för att under 1080-90-tal öka igen.

Dun

När det bara finns en typ och endast ett ex., som fallet är i Dun kan inte många slutsatser dras. Men ett är troligen säkert och det är att myntningen inte var särdeles omfattande i Dun och att det inte fanns någon regelbunden myntning på orten.

Dieulouard

Myntningen i Dieulouard visar inte på kontinuitet eftersom det mellan 1039 och 1089 inte finns några kända typer. Av de typer som finns, finns det inte många ex. av utan myntningen i Dieulouard var liten. Det finns två typer som har samma motiv men materialet är alldeles för litet för att man ska kunna veta om det tyder på kontinuitet i motivutvecklingen.

Sampigny

Myntningen i Sampigny kan man inte säga så mycket om eftersom det hittills endast finns två kända typer präglade där. Dessutom finns det inga fynd av dessa i Sverige, vilket gör det svårare, om än omöjligt att få fram om det fanns kontinuitet i myntningen. Antagligen var myntningen i Sampigny inte särskilt omfattande och typrikedomen inte speciellt stor.

Remiremont

Myntningen i Remiremont var relativt stor under 990-talet men efter den första typen finns det inte många ex. av de typer som finns. Någon kontinuitet i myntningen kan inte skönjas. Med undantag från första typen, kan man säga att Remiremont hade en liten myntning.

6 SAMMANFATTNING

I uppsatsen behandlas sammanlagt 587 mynt från 131 fynd. Med dessa mynt som grund sökte jag svaret på frågorna om en katalog kunde göras över mynten och hur den relativa och absoluta kronologin ser ut och slutligen ser hur kontakterna mellan det dåtida Sverige och biskopsdömena utvecklade sig.

En katalog visade sig vara möjlig och hela sammanställningen av mynten finns som appendix till detta arbete. Både en relativ och absolut kronologi gick oftast att få fram även om materialet var bristfälligt ibland. Kronologiresultaten kan studeras i bildkatalogen där typerna presenteras i kronologisk följd. Om man studerar typerna från Oberlothringen, framförallt de från Verdun, slås man av den typrikedom som finns där. Anledningen till att det förhöll sig på detta vis var att det förmodligen var motivet som var det väsentliga med ett mynt, näst efter det ekonomiska naturligtvis. Myntningen i biskopsdömena Verdun och Toul motsvarar i stort den allmänna tyska myntimporten, hög import under 990-talet fram till 1050-talet, låg import under 1055 till 1075 och hög import igen från 1080 till mitten av 1100-talet då importen sjönk och den inhemska svenska myntningen tog vid.

Oberlothringen ligger i ett område som inte hade någon direkt kontakt med det dåtida Sverige utan varor och mynt, naturligtvis, kom via ett annat område som Sverige under denna period bedrev handel med.

	Toul	Hattonchâtel	Saint-Dié	Verdun	Dun	Dieulouard	Sampigny	Remiremont
B. Toul	80	-	?	-	-	-	-	-
B. Verdun	-	28	-	196	1	9	0	-
Kungen/Kejsaren	0	-	-	178	-	-	-	72
Hg Oberlothringen	-	-	12	-	-	-	-	6
Greven av Toul	-	-	-	-	-	-	-	4
Okänd	-	-	-	-	-	-	-	1
Summa	80	28	12	374	1	9	0	83

Förkortningar:

B. = biskop

Hg = hertig

Förklaring:

0 = inget fynd i Sverige.

- = ingen prägling.

7 KÄLLKRITIK

Materialet har varit omfattande, främst gällande antalet typer att behandla, vilket tillsammans med författarens bristande kunskaper i numismatik gör att vissa feltolkningar kan ha gjorts. En felkälla med materialet är att de myntbestämningar som finns att tillgå ofta är gjorda i slutet av förra seklet. Det skulle vara enkelt att kontrollera bestämningarna idag för att kanske få en annan tolkning, men ofta finns inte de mynt kvar som de dåtida forskarna hade till sitt förfogande utan dessa har gått förlorade för alltid. Till största delen är mynten bestämda av andra men några är bestämda av författaren, vilket betyder att mynten i det senare fallet kan utgöra en felkälla.

T.p.q. för fynden är i de flesta fall en tillgång i undersökningarna men det finns svagheter i bestämningarna då antalet mynt i fynden är få. I detta fall kan bestämningen inte utgöra något bra statistiskt underlag för dateringen.

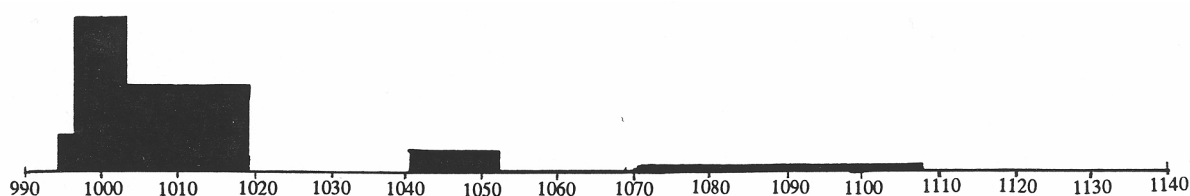

Fig. 2. Toul. Antalet biskopliga mynt i svenska fynd baserat på präglingstid.

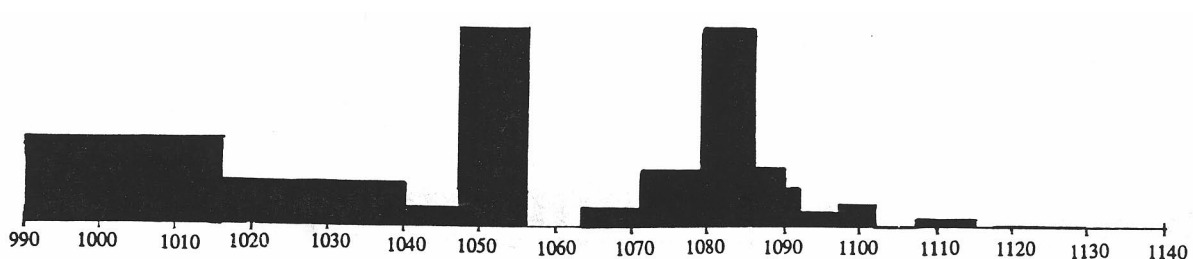

Fig. 3. Verdun. Antalet biskopliga mynt i svenska fynd baserat på präglingstid.

8 REFERENSER

Berghaus, Peter. 1951. Deutsche Münzen in Myntkabinettet Stockholm. *Hamburger Beiträge zur Numismatik*. Hamburg.

CNS. *Corpus Nummorum Saeculorum, IX-XI qui in Suecia reperti sunt 1.1-*. Stockholm 1971.

Dbg/Dannenberg, Hermann. 1876. *Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit*. Band I-IV, Berlin 1876-1905.

Dannenberg, Hermann. 1898. *Zeitschrift für Numismatik nr 21. 1898*. Ein unedirter Denar des Bischofs Haimo von Verdun, 990-1024.

Hatz, Gert. 1972. Anmerkungen zu einigen Deutschen Münzen des 11. Jahrhunderts. *Hamburger Beiträge zur Numismatik*. Heft 24/26. Hamburg.

Hatz, Gert. 1974. *Handel und Verkehr zwischen dem Deutschen Reich und Schweden in der späten Wikingerzeit*. Lund.

Hårdh, Birgitta & Jonsson, Kenneth. 1986. *Fyndet i chifffonjén*. Report series no 27. Utställningskatalog. Lunds universitets historiska museum. Lund.

Kluge, Bernd. 1991. *Deutsche Münzgeschichte*. Sigmaringen.

Leimus, Ivar. 1979. Der Schatzfund von Maidla. *Eesti NSV Teaduste Akadeemia, Toimetised*. Tallinn

Leimus, Ivar. 1986. *Der Münzfund von Kose aus dem zweiten viertel des 12. Jahrhunderts*. Tallinn.

Malmer, Brita. 1968. *Mynt och människor*. Uddevalla.

NNÅ. *Nordisk Numismatisk Årsskrift*. Köpenhamn 1936-.

Nordisk Familjebok. 1919. Westrin, T. Red. Stockholm.

Petry, Klaus. 1989. *Jahrbuch für westdeutsche Landesgeschichte nr 15. 1989*. die Nachprägungen der Verduner Münzen König Heinrichs L, 925-36.

Petry, Klaus. 1992. *Monetäre Entwicklung, Handelsintensität und wirtschaftliche Beziehungen des oberlothringischen Raumes vom Anfang des 6. bis zur Mitte des 12. Jahrhunderts*. Tübingen.

MUNTLIGA UPPGIFTER

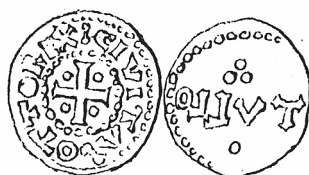
Professor Kenneth Jonsson, Numismatiska Forskningsgruppen, Stockholm.

9 BILDKATALOG

Toul

KEJSERLIG MYNTPRÄGLING

Otto I, 936-73, kejsare 962

1 a

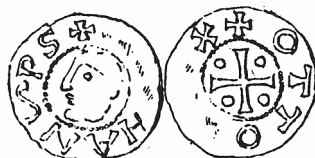

1 b

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1 a	84	-	936-62	0
1 b	85	-	962-73	0

BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

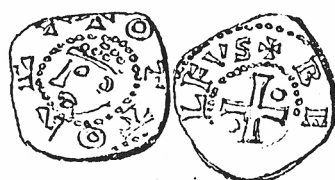
Stephan, biskop 994-95

2

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
2	1415	996	994-95	2

Berthold, biskop 996-1018

3 a

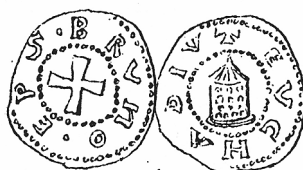
3 b

3 bo

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3 a	954	999	996-1002	24
3 b	957	1005	1002-18	35
3 bo	1416	-	1002-18	0
3 c	956	1079	1002-18	1

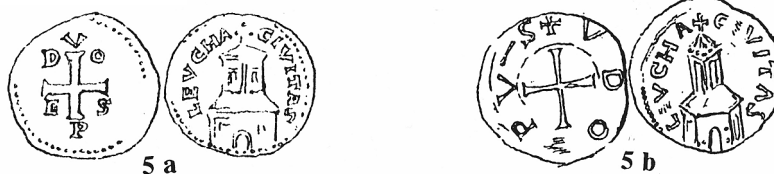
Bruno, biskop 1026-51

4

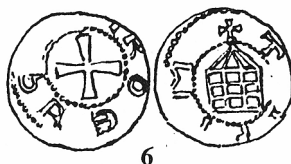
<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4	87	1047	1040-51	7

Udo, biskop 1052-69

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
5 a	88	1089	1052-69	1
5 b	1417	-	1052-69	0

Pibo, biskop 1070-1107

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
6	89	1070	1070-1107	10

Hattonchâtel

BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Rambert, biskop 1024-39

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1 a	103	1047	1035-39	4
1 b	1363	1047	1035-39	3
1 a/bo	1420	-	1035-39	0

Richard I, biskop 1039-46

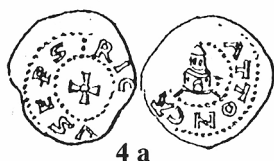
<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
2 a	105	1047	1039-46	9
2 b	1421	1047	1039-46	7

Dietrich, biskop 1047-89

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3	101	1047	1047-89	4

Richar, biskop 1089-1107

4 a

4 ao

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4 a	117	1143	1089-1107	1
4 ao	118	-	1089-1107	0

Saint-Dié

HERTIGLIG MYNTPRÄGLING

Dietrich I, hertig 984-1026

1

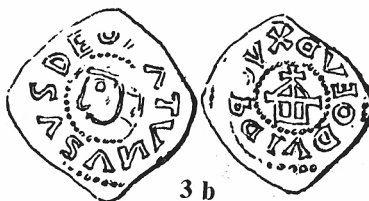
2

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	1	1047	984-1005	7
2	2	1099	1005-26	2

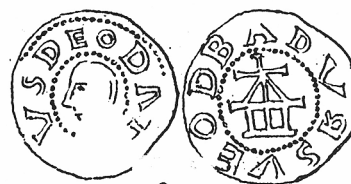
Gerhard, hertig 1048-70

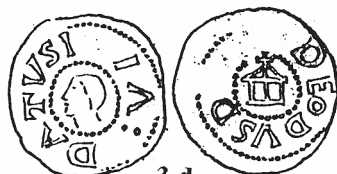
3 a

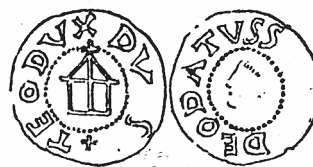
3 b

3 c

3 d

3 e

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3 a	3	1056	1048-70	3
3 b	1392	-	1048-70	0
3 c	1393	-	1048-70	0
3 d	1394	-	1048-70	0
3 e	1395	-	1048-70	0

Dietrich II, hertig 1070-1115

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4 o	1396	1121	1070-1115	0

Verdun

KUNGLIG/KEJSERLIG MYNTPRÄGLING

Otto ID, 983-1002, kejsare 996

1

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	1418	-	983-95	0

Otto III 983-1002 & Heinrich II 1002-1024, kejsare 1014

2 a

2 a:1

2 ao

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
2 a	91	996	995-1014	149
2 ao	92	999	995-1014	3

Heinrich II, 1002-24, kejsare 1014

3

4 o

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3	93	1024	1014-20	7
4 o	-	1055	1020-24	0

Heinrich III, 1039-56

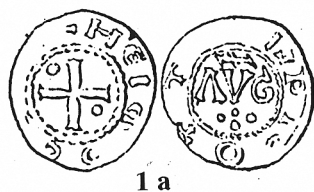

5

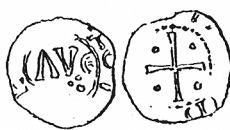
<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
5	94	1047	1039-56	18

BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Haimo, biskop 990-1024

1 a

1 ao

2 a

2 ao

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1 a	96	1002	996-1015	60
1 ao	97	1026	996-1015	5
2 a	99	1036	1015-27	13
2 ao	98	1120	1015-27	1

Rambert, biskop 1024-39

3

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3	102	1035	1027-39	14

Richard I, biskop 1039-46

4

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4	104	1067	1039-46	3

Dietrich, biskop 1047-89

5 a

5 ao

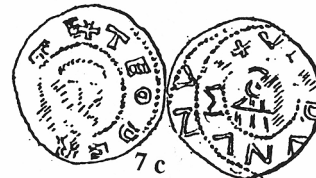
6

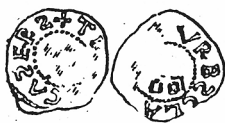
7 a

7 b

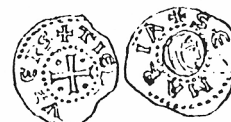
7 c

7 o

8 a

8 b

9 a

9 ao

10 a

10 ao

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
5 a	111	1054	1047-55	39
5 ao	1428	1083	1047-55	2
6	1426	-	1055-63	0
7 a	1422	-	1063-71	0
7 b	1423	-	1063-71	0
7 c	1425	1102	1063-71	3
7 o	1424	-	1063-71	0
8 a	107	1102	1071-78	10
8 b	108	-	1071-78	0
9 a	109	1090	1078-85	29
9 ao	110	1120	1078-85	2
10 a	106	1120	1085-89	5
10 ao	1427	1143	1085-89	1

Richar, biskop 1089-1107

11

12 a

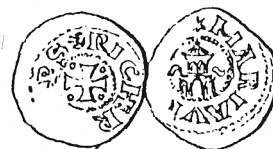
12 ao

13

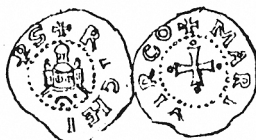
14

15 a

15 ao

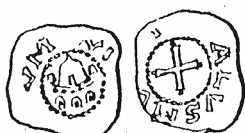
15 b

15 c

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
11	1430	1143	1089-91	2
12 a	1431	1120	1091-96	2
12 ao	1432	-	1091-96	0
13	1433	1120	1096-1101	3
14	1429	-	1101-05	0
15 a	112	-	1105-07	0
15 ao	113	-	1105-07	0
15 b	114	-	1105-07	0
15 c	1434	-	1105-07	0

Richard II, biskop 1107-14

16 a

16 ao

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
16 a	121	1143	1107-14	2
16 ao	1436	-	1107-14	0

Heinrich I, biskop 1117-29

17 a

17 ao

18 o

Typ	Dbg	T.p.q.	Präglingstid	Antal
17 a	122	-	1117-23	0
17 ao	123	-	1117-23	0
18 o	124	-	1123-29	0

OBESTÄMD MYNTPRÄGLING, myntherre?

1

Typ	Dbg	T.p.q.	Präglingstid	Antal
1	-	1056	1040-tal	3

Dun

BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Richar, biskop 1089-1107

1

Typ	Dbg	T.p.q.	Präglingstid	Antal
1	116	1102	1089-1107	1

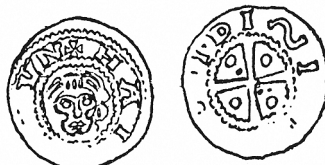
Dieulouard

BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Haimo, biskop 990-1024

1

2

Typ	Dbg	T.p.q.	Präglingstid	Antal
1	100	1011	990-1007	3
2	1982	1089	1007-24	2

Rambert, biskop 1024-39

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3	-	1059	1024-39	4

Richar, biskop 1089-1107

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4	115	-	1089-1107	0
4 o	1435	-	1089-1107	0

Sampigny

BISKOPLIG MYNTPRÄGLING

Richar, biskop 1089-1107

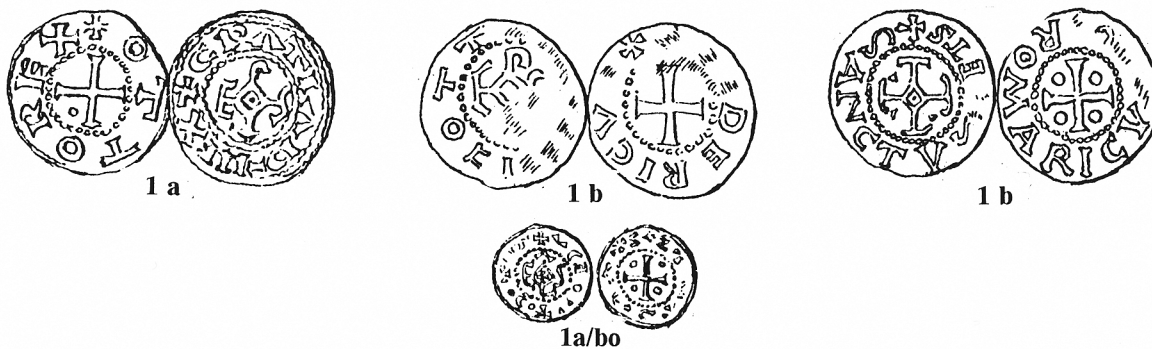

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	120	-	1089-98	0
2	119	-	1098-1107	0

Remiremont

KUNGLIG/OKÄND MYNTPRÄGLING

Otto I 936-73, kejsare 962

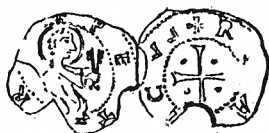

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1 a	1153	991	936-73	24
1 b	1399/1400	996	936-73	47
1 a/bo	1801	1024	936-73	1

Okänd

2

3

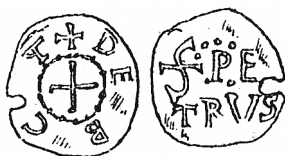

4

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
2	-	1121	-1100-	0
3	81/1402	1111	-1100-	1
4	1403	-	-	0

HERTIGLIG MYNTPRÄGLING

Dietrich I, hertig 984-1026

1

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	33	1053	984-1026	2

Gerhard, hertig 1048-70

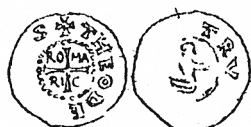
2 a

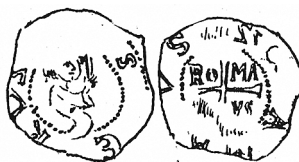
2 ao

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
2 a	4	1090	1048-70	4
2 ao	5	-	1048-70	0

Dietrich II, hertig 1070-1115

3 a

3 b

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
3 a	32	-	1070-1115	0
3 b	65/1401	-	1070-1115	0

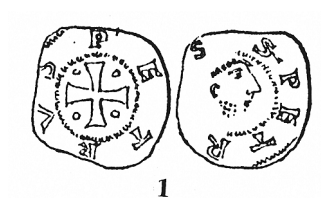
Simon I, hertig 1115-41

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
4	8	1131	1115-41	0

GREVLIG MYNTPRÄGLING

Peter av Toul, 1090/1100-1118

<i>Typ</i>	<i>Dbg</i>	<i>T.p.q.</i>	<i>Präglingstid</i>	<i>Antal</i>
1	90	1102	1090/1100-1118-	4

